

MÉRLEG Jubileumi kiadás ♦ 2005 október

II. évfolyam 6. szám

Ára: 40 fillér

1944. július hó

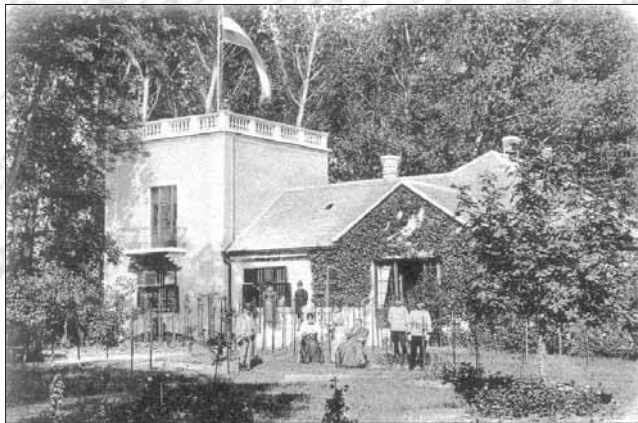
SZÓDLIGETI ÚJSÁG

Községpolitikai, községfejlesztési és társadalmi lap. — Megjelenik évente tízszer.

Birodalmi lovag Floch-Reyhersberg család

A Floch-család kiemelkedő helyet foglal el a helyi történeírásban, mivel tevékenységük a gazdasági élet szinte egészét felölelte; gazdaság, téglagyár, vízimalom, szeszgyár, erdő, szántó, gyümölcsös is volt a birtokukban, saját magániskolát tartottak fent, sőt a Szöd-Szödliget vasútállomással szemben kocsmát, mozit is üzemeltettek.

A család Német-Sziléziából származott. Nemesiségüket az utódok emlékezete szerint - a harmincéves háború idején szerezték. A „birodalmi” lovagi címet a család tagjai a XX. századig viselték. A magyarországi birtokaik egyrészt Heves vármegyében (Halma) voltak, ahol nemességeiket 1869-ben hirdették ki, és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vár-

Pusztaszöd Rákos 1900-ban

megyében (Szödon és környékén), ahol két évvel később 1871-ben került sor nemességük kihirdetésére.

A család tagjai közül számosan álltak a Habsburg Birodalom szolgálatában. I. Floch-Reyhersberg József a XVII. század második felében katonaként, II. József pedig 1794 táján Károly főherceg hadi commissariusaként és udvari tanácsosaként tüntette ki magát.

1797-ben a Habsburg császár a római szentbirodalmi lovag címet adományozta az egyes források szerint ekkor még Edler Herr von Floch nevű udvari tanácsosának.

II. Henrik János életének nagy részét már Magyarországon töltötte. 1863-ban pénzügyi tanácsos, 1869-ben Lónyai Menyhért pénzügyminiszter titkára lett.

Ferenc József császár és királytól Floch Henrik János jogtudor, magyar királyi kincstári ügyész-ségi tanácsos, a gödöllői koronauradalom megszerzése körüli érdemei elismerése gyanánt 1869-ben megkapta a III. osztályú vaskorona rendet.

A Floch család életében a következő fontos

dátum, az 1896. év. Ekkor Ferenc József dr. lovag Floch Reyhersberg Henrik Jánosnak a Reyhersberg előnév használatát engedélyezte.

A magyarországi Floch család élete ezt követően birtokaik révén szorosan összefonódott Szöd településsel. Ők látták vendégül a 1846. július 15-én a szödligeti indítóháznál az első, a fővárosból Vácra tartó vonat utasait. Henrik nyolcvan éves korában, 1904-ben halt meg Szödrákoson. Fia, Alfréd 1871-ben már Budapesten született és életét hazánkban élte le. Az ösökel ellentétben nem hivatalnok, hanem gazdálkodó lett. Tanulmányokat folytatott a budapesti és a bonni egyetemen, - a jogi fakultáson, itt doktorált is. A magyaróvári gazdasá-

gi akadémián is tanult. A gazdálkodás terén annyira képzett volt, hogy gazdaságtan nélkül vezette több mint ötven évig gazdaságát, melyet, Szödrákos-csörögi gazdaságként nevesített.

Pest vármegye tiszteletbeli főszolgabírája volt és népjóléti megbízottként a váci „rokkant iskolát” is támogatta. A váci járási mezőgazdasági bizottságnak 1938-ig volt elnöke. 1904-től tagja volt Pest vármegye törvényhatóságának és igazgatóságának és a vármegye gazdasági egyesületének, valamint az OMGENak (Országos Magyar Gazdasági Egyesület). A szödi római katolikus elemi iskola iskolaszékének tagja, az állami óvoda felügyelő-bizottságának elnöke volt.

Mivel nem voltak törvényes örökösei, az első világháborúban hősi halált halt sógora két hadiárva lányát (Palkovics Béláné, Szaplanczay Gáborné) örökbe fogadta avval a szándékkal, hogy ők vezessék majd át a gazdaság vezetését. A kertgazdaságot és gyümölcsösöt a Kismajorban (a Dunánál) Palkovicsnének, annak leányának (Kubinyi Olivérné) a szödrákosi belső gazdaság jutott volna,

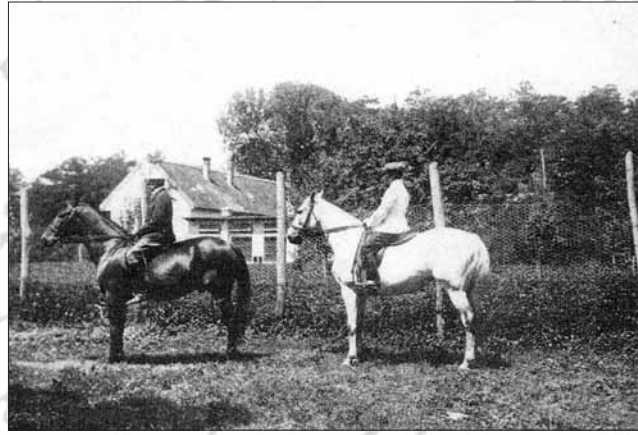
ahol már 1944 óta az aprómarha-tenyésztést maga vezette. Szaplanczayné kapta volna a csörögi majort (ma Floch-pusztá), ahol disznó-, marha-, lótenyésztés folyt.

Saját érdemeként emelte ki Dr. Floch-Reyhersberg Alfréd, hogy a cselédtörvényt megelőzően már minden alkalmazottja részére biztosított szobából, konyhából, kamrából és pincéből álló lakást. A gazdaság árammal történő ellátását követően ezek a lakások villamosítva lettek.

Alsógödön a templom építésére ingyen telket adományozott. Szödon 1919-ben 7 hadirokkant, árva, és özvegy részére 700 négyszögöles telket ajándékozott. Floch Henrik János Szödrákoson és Gödön téglagyár- és cementlapgyárat működtetett. A szödrákosit 1869-ben alapította a „Szödrákosi Téglagyár Társulat”, majd annak megszűnte után 1873-ban megvette a család. A téglagyár a Floch-birtokhoz tartozó Dunaparti Kismajorban saját kikötővel rendelkezett. A gödi gyártelep 1900-ban keletkezett. A gyártott termékek: kéztégla, géptégla, tetőcserép, burkolótégla, kúpcerép, kút- és csatornatégla. A gyárak területe Szödrákoson kb. 100 hold, Gödön 50 hold. Az épületek: két körkemence, téglaprés-ház gépházzal, irodaépület, lakóházak, szárítók. A munkások száma 100 körül mozgott, akik közül 40-60 nő volt. Évi termelési kapacitás Szödrákoson 4-5 millió, Gödön 7-10 millió téglavolt. A millenniumi építkezések idején a termékek Budapesten és Újpesten kerültek értékesítésre.

1885-ben az országos kiállításon nagy éremmel lett kitüntetve a téglagyár veszteségessé vált, és ezért felszámolták. 1924-ben lebontották, helyette szeszgyárat létesítettek cukorrépa ún. diffúziós, ill. rapid eljárással történő feldolgozására, de alkalmas volt más mezőgazdasági keményítőtartalmú anyagok (pl. burgonya) feldolgozására is. Dr. Floch a saját birtokán termesztett növényeket vette alapul, a melléktermékek az állatai számára táplálékkul szolgáltak. A szeszgyár 1925 és 1961 között üzemelt, megszűnése után helyét a Váci Motor- és Gépjavító Vállalat foglalta el.

Mind Henrik János,

Szödrákos-csörögi gazdaság

mind pedig Alfréd saját erejére támaszkodva kezdeményezte az alapfokú oktatás fejlesztését. 1880. május 23-án Henrik bejelentette, hogy állami iskolát alapított birtokán, amit azonban a szödi iskolaszék elutasított. A megindított vizsgálat során kiderült, hogy 18 tan köteles diák volt csupán (tizenhárom éven felüli 1 fő, gödi 1 fő, izraelita 4 fő, református 3 fő, római katolikus 9 fő), a tanító pedig nem rendelkezett oklevéllel. Alfréd Szödrákoson 1910-ben a téglagyári ispán lakását öt tantermes iskolának alakította át, amely mellett tanítói lakást is berendezett. 1919-ig folyt itt tanítás, ugyanis az 1920-ban megszűnt téglagyár elbocsátott munkásai elköltöztek és az iskola elnéptelenedett.

A család birtokainak kiterjedése 1883-ban a Szödrákos-pataktól északra Csörög pusztá, délre Szödrákos-pusztá. Szödliget jelenlegi belterülete 1912-ben még Csörög-pusztaként szerepelt.

Két új település megszületésében játszott Floch-Reyhersberg Alfréd tevékeny szerepet: területeinek egy részét felparcelláztatta, ennek eredményeképpen született, jött létre Alsógöd és Szödliget. 1910-ben Alfréd parcelláztatta a szödi vasúti megálló és a szödrákosi malomtól (kettes számú főközlekedési út mellett) északra a váci határig terjedő birtokát, ez lett Szödliget telep. 1910-1912-ben épültek az első házak, de a dinamikus fejlődést megakadályozta a világháború. A telkek értékesítésével a Szödliget Parcellázó Rt. foglalkozott (Bp., V. ker. Lipót krt. 29. 1. em.). 1945-ben kb. 10 kat. holdat parcelláztak Szödliget mellett az országút déli részén. Itt 150 négyszögöles ingyen házhelyet kaptak a régi alkalmazottak.

1935-től Floch Henrik mozit üzemeltetett a

pén értékesített. Borszőlőfajok ezerjő, kövidinka, olasz rizling. A 3 holdnyi gyümölcsös szélmotoros vízvezetékekkel van ellátva. A szödrákosi és gödi téglagyára 15 millió évi termelőképességgel bírt. A munkaerő helyben lett toborozva, férfiaknak 120-250, nőknek 80-180 fillért fizetett naponta.

A család címerének leírása:

Kék mezőben ágaskodó, ezüst oroslán, amely mindkét első lábán egy-egy fehér liliumot tart. A két sisakdísz: 1. A pajzsbeli oroslán növekvően, 2. Nyílt fekete sasszárny. Takarók: kék-ezüst.

A Floch-Reyhersberg-kúria leírása:

A kúria a jelenlegi Szödliget területén fekszik, egy kisebb park közepén. Építése Floch Henrik János pénzügyminiszteriumi titkár nevéhez fűződhet, 1860 körülre tehető. A kúriában értékes fegyvergyűjtemény és régi bútorok voltak. A földszintes szárny klasszicista jegyeket mutat, előtte egykor lombfűrészdzisz-es bejárati tornác húzódt. Baloldalához egyemeletes, négyzetes tornyot építettek, emeleti részén kis erkéllyel. 1957-58 óta ötvenéves férőhely-kapacitással előbb járási, később módszertani szociális otthon működik az épület falai között. Több toldást építettek hozzá, teljes felújítását tervezik.

Dr. Borovszky gyűjtése nyomán (Pest Megyei Levéltár)

A szödrákosi malom korabeli látképe